

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XXI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

CAPVT XXI.

Synopsis.

I. Concilia generalia Galliarum similia prorsus erant Conciliis Africanis. Major synodus in canone Antiocheno. Conciliorum Gallicanorum auctoritas explicatur. Verba Hilari Papae referuntur.

II. Recessit Hilarus ab institutis majorum, confirmans celebrationem Conciliorum ex diversis provinciis.

III. Iubet autem ut per annos singulos Concilium generale celebretur. Eo alludit Synodus Agathensis. Genuinus sensus Synodi Matisconensis secunda indicatur.

IV. Iubet postremo Hilarus ut regulae quae in his Conciliis promulgabuntur, sint iuxta Canonum definitiones. Idem praesentur Concilia Galliana.

V. Inducuntur canones ad quos alludit Hilarus. De collectione Canonum Dionysij Exigui. Liber Canonum vocatur à Gregorio Turonensi.

VI. Canones novi secundum auctoritatis gradum obtinebant post antiquos. Probat ex Augustino & Agobardo.

VII. De Collectione Canonum Gallicanorum. Vires legis obtinebant in Hispania.

I. **C**ONCILIA generalia Galliarum eodem nomine nuncupabantur quo Concilia universalia Africae, ejusdemque erant auctoritatis. Nam in secunda synodo Matisconensi, quae de hujuscemodi Conciliis loquitur, legimus *generale Concilium & universale*, in Turonensi verò, quae anno DLXVII. congregata est, *major synodus*. Quod imitatum est ex canone XII. Concilij Antiocheni, quod majorem synodum vocat eam quae extraordinaria erat, convocata nimirum ab Imperatoribus ad judicandas appellationes eorum qui à judiciis synodi provincialis provocaverant. Concilia isthaec generalia Galliae condere poterant canones & causas judicare. Canones pro libito condere poterant, modo contrarij non essent canonibus Conciliorum generalium, & definitivo judicio terminare omnes causas ecclesiasticas quae synodis provincialibus visa essent difficiles. Quod si generali Concilio tanta esse videretur difficultas ut solvi non posset, consulenda erat sedes apostolica. Ea est sententia Hilari Papae in epistola scripta anno CDLXII. ad Episcopos quinque provinciarum Galliae, Viennensis videlicet, Lugdunensis, utriusque Narbonensis, & Alpium Penninarum: cui praeverat Innocentius primus ad Victricium Episcopum Rothomagensem similia Hilario scribens de auctoritate synodorum provincialium, & majores causas ad apostolicam sedem referendas esse. *Vt si quid usquam, inquit Hilarus, vel in ordinandis Episcopis vel Presbyteris aut cujuslibet*

commoda quae inde sequi possent, tum appellatio Presbyteri aut Clerici judicari debet in Concilio generali Africae. Exempli causa, si lis moveatur circa caput aliquod nondum satis perspicue explicatum in canonicis. Si is adversus quem accusatio instituta est, vir sit tali dignitate praeditus, ut si judicium ejus fieret in provinciis, timendum foret ne tumultus in eis excitarentur. Vel si ob illud judicium oriretur conflictio jurisdictionis; quemadmodum accidit in causa Apiarij Presbyteri. Aut tandem ob aliquam aliam causam similem. Tunc enim, ut dixi, appellatio Presbyteri aut Clerici judicanda est in Concilio generali Africae. At si tantum agatur de executione canonum, de quorum sententia dubitari non possit circa negotium noviter emergens, tum appellatio terminanda est in unaquaque provincia, neque licet à Concilio provinciali provocare ad universale. Secundum illam regulam legimus appellationem Palladij laici, qui à Triflerio Episcopo suo excommunicatus fuerat, itemque appellationem Exuperantij Presbyteri, cui interdictum erat functionibus suis, ob gravitatem earum fuisse judicatas in Concilio Taurinensi ex diversis provinciis congregato.

VII. Iudicia verò quae in Conciliis illis universalibus Africae fiebant, vel etiam in synodis provincialibus, propter causas quae communes erant, suprema prorsus erant, nec ab eis ad transmarina iudicia, id est, Romanam, appellare licebat. *Ad transmarina autem qui putaverit appellandum, à nullo intra Africam in communionem recipiatur*. Adeo certa & inviolabilis erat apud Africanos haec regula, quoad Presbyteros & reliquos à clero, ut ad Celestinum Papam scribere non dubitent: *Presbyterorum quoque & sequentium Clericorum improba refugia, sicut te dignum est, repellat sanctitas tua: quia & nulla patrum definitione hoc Ecclesia derogatum est Africanae*. Nihilominus, quoad appellationes Episcoporum, Zozimus Papa ejusque successores contendunt apud sedem apostolicam judicandum esse an appellatio admitti debeat. Quod si iusta fuisse appellandi causa videretur, ad Episcopum Romanum pertinere jus statuendi ut ea retractetur in provincia. Verum id accuratè expendimus in dissertatione de judiciis canonicis Episcoporum.

Præterea, Concilia universalia Africae condebant canones, qui in auctoritatem recepti sunt in Ecclesia universali.

Concil. Taurin.
64-1

Con. 15. & 125.

Concil. Matiscon.
c. 9 & 10.

loci Clericis faciendis contra precepta apostolica reperitur admissum, aut in eorum conversatione quiequam reprobatur, communi omnium auctoritate rescetur. Infrà: *Nec cuiquam licebit à regulis evagari quas sibi juxta canonum definitiones unita fraternitas in commune prefixerit; cum imminente quotannis examine, ita singuli actus suos dirigent, ut his discussio judicij optari magis debeat quam timeri. In dirimendis sanè gravioribus causis, & quæ illic non potuerint terminari, apostolica sedis sententia consultatur.*

II. Tria quædam observanda sunt in hoc decreto. Primum quidem, Summum illum Pontificem disertis verbis confirmare celebrationem Conciliorum ex diversis provinciis congregatorum; contra quam visum erat prædecessoribus ejus Innocentio & Leoni. Hi quippe edixerant ut unaquæque provincia suis specialibus Conciliis contenta esset, in quibus causæ terminarentur, neque licere ad alias provincias convolare. Quod eo consilio, ut ego quidem existimo, actum est ut ea arte facilius flecterent provinciales ad consulendam statim Romanam sedem. *Suis unaquæque provincia sit contenta Conciliis, inquit Leo. Nec alicui liceat, inquit Innocentius, ad alias convolare provincias.*

III. Secundum caput in eo constat, quod Concilium illud generale jubetur celebrari semel in anno, *per annos singulos*; non autem bis, velut synodi provinciales, quod ad formam Concilij universalis Africæ institutum est. Ad ea decreta alludit Synodus Agathensis, cum præcipit ut Concilium Episcoporum regni Gotthici, ex quibus illa constabat, renovetur annis singulis, secundum constituta patrum: *Synodum etiam juxta constituta Patrum singulis annis placuit congregari.* Falluntur autem qui in eo canone agi putant de Conciliis provincialibus, nisi ostendant in præcedentibus canonibus celebrationem eorum Conciliorum semel tantum in anno jussam, quemadmodum LXXI. canon Agathensis supponit. Id quod probari non potest nisi quoad Concilia generalia, ut dixi. Tempus autem illud ad triennium coercet canon vigesimus Concilij Matisconensis secundi, perperam à nonnullis intellectus de synodis provincialibus: *Ad synodum post triennium tempus omnes conveniant*, id est, ex omnibus provinciis quæ tum coiverant.

IV. Tertium caput, quod est magni momenti, consistit in modificatione quam facit Hilarus, nimirum ut regulæ quæ in his Conciliis promulgabuntur, sint *juxta Canonum definitiones*. Eadem est sententia Concilij Venerici in epistola synodica: *Vt quæ in*

prioribus patrum statutis videmus omissa, & procedente tempore licentia ex nimia labentis seculi libertate præsumpta, statutis saluberrimis sanciremus. Hinc factum ut præfationes omnium Conciliorum hanc cautionem contineant, velle se canones antiquos renovare, & novos condere ad evellenda nova mala. Et in epistola tractoria Aviti Episcopi Vienneſis, qua collegas suos evocat ad Concilium Epaonenſe, legitur id Concilium ea de causa convocari ut animi omnium revocentur ad memoriam antiquorum canonum, & ut novi condantur, si res ita ferat: *Iustum est, quantum reor, ut constitutis prioribus sub communis presentie opportunitate tractatis, nostris simul nobisque, prout ordo colloquutionis invenerit, vel insinuemus vetera, vel, si necesse est, etiam nostra jungamus.* Eadem fuit sententia Concilij Arvernensis habiti anno DXXXV. cujus ea sunt verba: *Id nobis rationabile visum est, ut quamvis ecclesiastica regula penè omnia comprehendant, tamen quædam vel adderentur nova, vel repeterentur antiqua.*

V. Canones antiqui, ad quos alludit Hilarus, nulli alij sunt præter eos qui continentur in Collectione quæ canone primo Concilij Chalcedonensis recepta est, id est, canones Nicæni, Ancyrani, Neocæsarienses, Gangrenses, Antiocheni, Laodiceni, & Constantinopolitani, ne interim Chalcedonenses omittam, quæ Collectio Latine verſa est tempore Concilij Chalcedonensis. Sed tempore translatio ista confusa erat & indigesta, Dionysius Exiguus, natione Scythæ, & Abbas apud Romam, novam versionem aggressus est ævo Justiniani Imperatoris; quæ statim obviis ulnis excepta est ab Ecclesia Romana, ut testatur Cassiodorus: *Ex Græcis exemplaribus canones ecclesiasticos moribus suis, ut erat planus atque disertus, magna eloquentie luce composuit, quod hodie usu celeberrimo Ecclesia Romana complectitur.* Ceterum sufficere visa non est Dionysio Collectio canonum Græcorum. Itaque ut eam integram esse efficeret, canones Sardicenses addidit, & Collectionem canonum Africanorum, præter quinquaginta canones apostolicos, qui prima statim fronte occurrunt apud Dionysium. Constat integra hæc Collectio ex CCC LXXI. canonibus: quos statim subsequuntur decreta Pontificum Romanorum Siricij, Innocentij, Zozimi, Celestini, Leonis, Gelasij, & Hilari. Corpus illud canonum & epistolarum decretalium statim in universo Occidente obtinuit ad dirimendas lites ecclesiasticas; præcipue verò in Gallia, ut patet ex Gregorio Turonenſi, qui illud vocat librum Canonum.

Canon 71.
Concil. Agath.

VI. Ex iis quæ dicta sunt colligi potest eam Hilario Papæ & Episcopis Gallicanis mentem fuisse ut debitam antiquis canonibus in veteri collectione comprehensis reverentiam custodirent, & ut suos tantum conderent ad interpretationem & supplementum antiquorum, quibus derogari non poterat. Canones itaque novi secundum auctoritatis gradum obtinebant post antiquos; quia Concilia regionalia cedere debent Conciliis plenariis Ecclesiæ universalis, ut sanctus Augustinus scribit: *Ipsa Concilia*, inquit, *quæ per singulas regiones vel provincias fiunt, plenariorum Conciliorum auctoritati quæ fiunt ex universo orbe Christiano sine ullis ambagibus cedunt.* Quare Agobardus Archiepiscopus Lugdunensis præclare dicebat de Canonibus Ecclesiæ Gallicanæ, canonum Gallicanorum sanctiones non esse passim æquali auctoritate recipiendas, ut *Nicani, Chalcedonensis, & ceterorum generalium ex totius mundi consensu congregatorum & receptorum; sed, quia congrua veneratione pro causis necessariis, quarum definitiones in illis generalibus non inveniuntur, fides sit eis adhibenda religione debita.* Canones illos vocavi novos post Concilium Vasense anni DCCCX. cujus ea sunt verba ex præfatione: *Et quamvis omnia quæ à sanctis sacerdotibus vel clericis observari debeant & antiqui & novelli canones continere probentur &c.*

VII. Eorum canonum collectio fiebat qui conditi erant ab universa Ecclesia Gallicana, vel à quadam ejus portione, sive in regno Vvisigorthorum, Burgundionum, aut Francorum, sive etiam in provincia Gallicana regni Italiæ, in qua habitæ fuere Synodi Arausicanæ & aliæ quædam provinciales; hique canones recipiebantur ab Episcopis aliarum provinciarum, confecta collectione sub nomine Gallicanorum Canonum. Id docet epistola encyclica Cæsarij Episcopi Arlatensis data anno quingentesimo trigesimo quarto, qui adducit canones à Ioanne secundo Papa missos ad significandam pœnam crimini debitam quod Episcopo Reienti Contumelioso objiciebatur, qui descripti sunt ex Collectione Dionysiana: quibus addit Cæsarius canonem nonum Concilij Nicæni, & dein titulum hunc apponit: *Incipiunt Tituli Canonum Gallicani.* Addit quoque canonem quartum Valentinum, nonumque Concilij primi Aurelianensis, tum CCCII. Arausicani primi, & CCCIII. Concilij Epauensis. Demum his verbis epistolam suam concludit: *Eccè manifestissimè constat quia secundum quod & Tituli antiquorum patrum, --- sed & Canones Gallicani continere videntur, Clerici in adulterio deprehensi, aut ipsi confessi,*

aut ab aliis revicti, ad honorem redire non possunt.

Ecclesiarum communicatio efficiebat ut in Hispaniis quoque vim legis obtinerent Canones Gallicani; ut patet ex Concilio Tarraconensi habito anno DCCVII. quod eos recipit quoad monachorum statum: *Canonum autè omnia Gallicanorum, inquit, de eis constitutione servata.*

Vide Notabilem
Erij ad Agobardum
pag. 10.

CAPVT XXII.

Synopsis.

I. Ad executionem publicam canonum necessaria erat auctoritas regia, & iustio. Confirmatio canonum decernenda est à Principe cum cognitione causæ.

II. Imperatores confirmaverunt Concilia Oecumenica. Theodosij confirmationem petiit secunda Synodus Oecumenica.

III. Synodus Aurelianensis prima tractavit de Titulis à Clodoveo Rege propositis, à quo Episcopi petunt confirmationem canonum. Actum id à Clodoveo ad exemplum Theodosij.

IV. Insignis est locus è Synodo CP. sub Mena ad probandam in hac materia Principum auctoritatem.

V. Iustinianus Concilio Quinto proposuit materiam quæ tractanda erat.

VI. Synodus Aurelianensis secunda est exemplum veterum Conciliorum. Eam Clodoveus confirmavit, tamen editum ejus non extat. Cur necessaria confirmatio Principum.

VII. Expenditur editum Clotarij Regis pro confirmatione canonum Concilij Parisiensis quinti. De electionibus Episcoporum. De veniâ Clericorum. De eorum causis. Quinam sint juniores Ecclesiæ. Crimina privilegiata. De statu libertorum. Editum illud decretum est ex sententia & consilio Episcoporum & optimatum regni. Quare summo applausu acceptum est à personis ecclesiasticis. De raptoribus viduarum aut monialium.

VIII. Post conditos canones, agebatur de judiciis causarum.

IX. In Conciliis generalibus tractabantur causæ communes, id est, magni momenti. Imperatores dare poterant iudices ecclesiasticos in causa ecclesiastica. Non licebat excedere terminos causarum in Synodo propositarum à Principe. Probatur variis exemplis.

I. SED præter modificationem à me paulò antè explicatam circa convenientiam novorum & antiquorum canonum, necessarium insuper erat, ad executionem eorum publicam, ut Regum nostrorum auctoritate firmarentur. Quo in capite ij jure Imperatorum utebantur, quibus successerant in provinciis quæ, cadente Imperio, regni Francorum coronæ cesserant. Episcopi verò Gallicani eundem ordinem servabant quem veteres Episcopi in Conciliis universalibus congregati tenuerant, petendo nimirum confirmationem decretorum ab Im-

Vide lib. 2. c. 10.
& seqq.

Vide lib. 4. c. 5.
& 11.

Agobardus in lib.
bis aduersus le-
gen Gundobadi
cap. 11.

Agobardus in lib.
bis aduersus le-
gen Gundobadi
cap. 11.

Vile scripti lib. 1.
cap. 4. 5. 6.

Vile lib. 1. c. 4.
f. 6.

Vile lib. 4. c. 5.
& 11.